

Για πολλή ώρα δεν μπορούσε να εξηγήσει πώς είχε βρεθεί σ' αυτό το κρεβάτι. Το μέτωπο και τα μαλλιά του ήταν κρύα σαν τ' άγγιξε, λες κι είχε μόλις έρθει απέξω. Το παράθυρο ήταν κλειστό αλλά κάποιος είχε αφήσει ανοιχτή την πόρτα του ψυγείου, που βρισκόταν δίπλα στο προσκεφάλι του.

Κάποιος; Ή μήπως ο ίδιος; Του φαινόταν απίθανο να είχε κατοικήσει σ' αυτόν το χώρο κάποιος πριν απ' αυτόν. Ένιωθε τη μυρωδιά της φρέσκιας μπογιάς· τα αλουμινένια καλοριφέρ με τις λεπτές φέτες, η γυαλιστερή άσπρη λαδομπογιά στην πόρτα και τα παράθυρα, ο διακόπτης για το φως στον τοίχο – όλα ήταν τόσο καινούργια, σαν να 'χαν μόλις τώρα αφήσει το δωμάτιο οι εργάτες. Παράξενο πράγμα όμως, πόσο παλιό έμοιαζε αυτό το καινούργιο. Μπροστά στο παράθυρο, που στο τζάμι του είχε κιόλας κολλήσει ή παρήμενε κολλημένο ένα γλοιώδες στρώμα βρομιάς, κρεμόταν μια κουρτίνα από κρεμ πανί, τόσο στενή που, όταν την έκλεινες, το μισό παράθυρο έμενε ακάλυπτο. Η καφέ μοκέτα στις δυο στενές πλευρές του δωματίου συνεχιζόταν για μισό μέτρο πάνω στον τοίχο, σαν να προοριζόταν για μια μελλοντική επέκταση του δωματίου, ή για έναν άλλο χώρο. Χρέη κρεβατιού έκανε ένας καναπές, που οι μεντεσέδες του χώριζαν την επιφάνεια ύπνου σε δυο στενές

λωρίδες. Αν ο Έντουαρντ δεν ήθελε να αισθάνεται την εγκοπή κάτω από την πλάτη του, έπρεπε να διαλέξει ανάμεσα στην πολύ στενή δεξιά ή την πολύ στενή αριστερή πλευρά. Επίσης ήταν φανερό ότι ο κατασκευαστής δεν είχε σκεφτεί πως ο άνθρωπος που κοιμάται, νιώθει τότε τότε την ανάγκη να τεντώσει όλο του το σώμα. Ένας άνθρωπος με τη διάπλαση του Έντουαρντ ήταν αναγκασμένος είτε να ακουμπάει το κεφάλι του στο μπράτσο του καναπέ, είτε να μαζεύει τα πόδια του.

Πήδηξε από το κρεβάτι και πήγε στο παράθυρο. Στην πρόσοψη του μοναδικού σπιτιού τής απέναντι πλευράς του δρόμου που είχε διατηρηθεί από τα χρόνια της άνθησης του χρηματιστηρίου, μετά τη νίκη του 1871, είδε τρύπες, που αναμφίβολα προέρχονταν από σφαίρες του τελευταίου πολέμου. Λόγω της εγκατάλειψης, την οποία τίποτα δεν είχε έρθει να διαταράξει για πενήντα χρόνια, κάποιες απ' αυτές είχαν μετατραπεί σε ανοίγματα του σοβά που έφταναν το μέγεθος ανθρώπου. Όλα τα υπόλοιπα σπίτια είχαν χτιστεί στα χρόνια της σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης, την εποχή των προικασκευασμένων κτιρίων: η μέση εποχή αποσύνθεσής τους είχε προ πολλού περάσει κι έμοιαζαν με τεράστια τούβλα από μπετόν γυρισμένα ανάποδα. Ήταν προφανώς πανομοιότυπα κι αντιστοιχούσαν ακριβώς, μέχρι τις διαστάσεις της πόρτας και των παραθύρων, στο κτίριο μέσα στο οποίο στεκόταν τότε τη στιγμή, δίπλα στο παράθυρο.

Χτες το βράδυ, μετά από πτήση δεκαπέντε ωρών, τον άφησε μπροστά στην είσοδο του σπιτιού ένας ταξιτζής, που οδηγούσε τη Μερσεντές του χωρίς να κόβει ταχύτητα πάνω από λακκούβες βαθιές ίσα με ένα μέτρο. Η πρώτη ματιά που έριξε στην πρόσοψη τον γέμισε αρχικά αμφιβολίες, κατά πόσον ήταν στη σωστή διεύθυνση. Το κατάλυμα που του είχαν παραχωρήσει βρισκόταν σε ένα κτίριο σχεδόν εξήντα μέτρα ύψος

με μικρά ομοιόμορφα παράθυρα. Η κύρια είσοδος, η σιάλα προς την αίθουσα συγκεντρώσεων, ο πίνακας ανακοινώσεων με τα χειρόγραφα χαρτάκια, καρφίτσωμένα το ένα πάνω στο άλλο, η θυρίδα της υποδοχής, μέσα από την οποία του έδωσε το κλειδί χωρίς να τον χαιρετήσει η υπεύθυνη, όλα απέπνεαν την κυριαρχία μιας άριστα οργανωμένης κατομοιορίας. Ήταν δυνατό να φιλοξενούνται οι προσκεκλημένοι του Ινστιτούτου Μοριακής Βιολογίας σε μια φοιτητική εστία; Οι χώροι διαμονής για το διδακτικό προσωπικό βρίσκονται στον πρώτο όροφο, τον πληροφορήσε, πίσω από τη θυρίδα, η γυναίκα από την οποία δεν μπόρεσε να διακρίνει παρά την άκαμπτη κόμμωσή της. Ανέβηκε μια σιάλα ανάμεσα σε πράσινους τοίχους, άνοιξε μια σιδερένια πόρτα πίσω από την οποία ξαφνικά όλα ήταν φρεσιοβαμμένα, και τώρα θυμόταν το συναίσθημα που τον είχε κυριεύσει όταν είχε πάει στο παράθυρο. Ένωσε λες και το φρεσιοβαμμένο δωμάτιο, με την καινούργια του μοκέτα, κρεμόταν από την άκρη ενός γιγάντιου γερανού, πάνω από ένα αστικό τοπίο που έμελλε να ισοπεδωθεί.

Αισθανόταν κατάκοπος, νευρικός, σαν να είχε κοιμηθεί μόνο τρεις ώρες. Καθώς κοιτούσε κάτω το ρεύμα των παράξενα κοινών και τετράγωνων αυτοκινήτων που σπρώχνονταν μπροστά σαν να τα τραβούσαν κάποια αόρατα νήματα, θυμήθηκε το όνειρο που τον ξύπνησε, κατατρομαγμένο, στη μέση της νύχτας. Ή μήπως το ονειρεύτηκε ότι ξύπνησε; Ολόκληρο το δωμάτιο, φωτισμένο από κινούμενες δέσμες φωτός που εισέβαλλαν από το παράθυρο, είχε μπει ξαφνικά σε κίνηση. Τα περιγράμματα των επίπλων άλλαζαν σχήμα κάθε δευτερόλεπτο και γίνονταν ένα μεταξύ τους: κρεβατοκομοδίνο, καρκελοτράπεζο, ψυγείοραση. Το κάθισμα της καρέκλας βρισκόταν ξάφνου σαράντα πόντους ψηλότερα από την επιφάνεια του τραπεζιού. Και πώς χώρεσαν μεμιάς εκατοντάδες άνθρωποι σε τόσο μικρό δωμάτιο; Λες κι ένα

τεράστιο πλήθος είχε συγκεντρωθεί γύρω από το ντιβανοτράπεζο, τον βιβλιοκαναπέ, το κρεβατοράφι του και ξεσήκωνε αυτόν το σαματά, ένα αδιάκοπο βουητό, σαν υπόκριση από εκκλησιαστικό όργανο, που τον είχε τελικά ξυπνήσει. Ένα σκοτεινό αυξομειούμενο κουβάρι από φωνές, που κάθε τόσο σκεπαζόταν από στριγγές κραυγές χαράς. Προσευτικά άπλωσε το δεξί του χέρι στο δωμάτιο, αλλά ο χώρος υποχώρησε και απέφυγε το άγγιγμά του, αφήνοντάς του μόνο την αίσθηση του κρούου και του κενού. Ξαφνικά, χωρίς να έχει κουνηθεί από τη θέση του, στεκόταν μπροστά στο παράθυρο και το άνοιγε. Αυτό που αντίκρισε κάτω τού φάνταζε γελοίο και απειλητικό. Γιατί και το λιθόστρωτο βρισκόταν σε αδιάκοπη κίνηση, οι πέτρες ανασημώνονταν και ξαναβούλιαζαν, έβγαζαν χέρια, πόδια και κορμί, και τώρα το έβλεπε πολύ καθαρά – εκεί κάτω συνωστίζονταν χωρίς να μένει ούτε εκατοστό κενό ανάμεσά τους εκατοντάδες, χιλιάδες άνθρωποι με τα πελεκημένα πέτρινα κεφάλια τους. Δεν διακρινόταν τι τους είχε φέρει εκεί. Αυτό όμως που τον παραξένευε πιο πολύ ήταν ο ήρεμος ενθουσιασμός τους, η απουσία οποιασδήποτε βίας. Λινίζονταν ανάμεσα σε αυτοκίνητα, που ήταν παρατημένα όπως όπως, το ένα απέναντι στο άλλο, με τα φώτα αναμμένα και τις πόρτες ανοιχτές. Μερικοί έπαιζαν ταμπούρλο πάνω στα καπό, άλλοι είχαν καθίσει στις σκεπές των αυτοκινήτων τους ή χοροπηδούσαν πάνω τους. Πολλοί κρατούσαν μπουκάλια στα χέρια και τα πρόσφεραν και στους άλλους, όλοι κάτι φώναζαν ή τραγουδούσαν. Γιόρταζαν κάτι. Και τώρα έβλεπε ότι όλα τα παράθυρα στο δρόμο ήταν φωτισμένα, εκτός από το δικό του. Στα περβάζια των διπλανών παραθύρων κάθονταν μικρά παιδάκια, που οι γονείς τους τα συγκρατούσαν με το ζόρι, και έγενεφαν στους ανθρώπους κάτω, οι κάτοικοι της περιοχής έχυναν σαμπάνια στα κεφάλια του πλήθους που πανηγύριζε κάτω. Το σκοτάδι όμως στο παράθυρό του τράβηξε την προσοχή πάνω του.

Γιατί εκείνος, ο μόνος που έμενε στα σκοτεινά, ήταν το πραγματικό έναυσμα, ο στόχος της γιγάντιας συγκέντρωσης. Πήδα λοιπόν, γιατί δεν πηδάς; Στην αρχή ήταν μόνο μια λεπτή φωνή που του φώναζε, αλλά σύντομα ενώθηκε με άλλες, σχηματίστηκαν κανονικές χορωδίες:

Πήδα Έντουαρντ, δεν είναι νωρίς,
Σε παίρνουμε με μούσι ή και χωρίς.

Μούσι, τι μούσι; Δεν είχε ποτέ του μούσι, σιχαινόταν τα μούσια.

Δεκάδες –σύντομα εκατοντάδες– χέρια τού έγνεφαν και τον καλούσαν να πηδήξει. Ο κόσμος σκαρφάλωνε στις σκεπές των αυτοκινητών λες και ήθελαν να μειώσουν την απόσταση που τους χώριζε από αυτόν, του ζητούσαν, με επίμονες χειρονομίες, να τα παρατήσει όλα και ν' αφηθεί να πέσει, έτσι όπως στεκόταν στο παράθυρο, με το πουκάμισο και το σώβρακο – στον φωτεινό, βαθύ, ελεύθερο χώρο. Και γιατί να μην υπακούσει στις φωνές; Το πλήθος που τον καλούσε από κάτω σίγουρα θα τον έπιανε, αφού δεν υπήρχε αριετός χώρος για να οπισθοχωρήσουν και να τον αφήσουν να σκάσει στο λιθόστρωτο. Ναι, γιατί να μην πηδήσει; Ήταν έτοιμος. Στεκόταν κιόλας πάνω στο περβάζι του παραθύρου, κυριευμένος από προσμονή για την υπέροχη αίσθηση της πτήσης, ήταν έτοιμος να πάρει φόρα με την πατούσα του αριστερού ποδιού, πηδούσε, θα είχε πηδήσει, αν την τελευταία στιγμή δεν είχε αναγνωρίσει μια μορφή, που τον συγκράτησε: μια γυναίκα στητή μέσα στο πλήθος, που ήταν η μόνη που δεν του έγνεφε. Φορούσε μαύρο φουστάνι, με βαθύ ντεκολτέ που αποκάλυπτε το εκθαμβωτικό λευκό δέρμα του στήθους της, και στεκόταν εκεί, απίστευτα νέα, παρόλο που αν υπολόγιζε τα χρόνια που είχαν μεσολαβήσει από το χωρισμό τους θα έπρεπε να 'ταν στην ηλικία του. Δεν μπορούσε να καταλάβει από τόσο μακριά αν και εκείνη τον είχε δει και τον είχε

αναγνωρίσει. Ένα παιδιάστιχο, αυθόρμητο συναίσθημα χαράς τον διαπέρασε. Το ότι εκείνη βρισκόταν εδώ ήταν μια υπόσχεση για συμφιλίωση. Αλλά τη στιγμή που συνάντησε το βλέμμα της, άλλαξαν τα χαρακτηριστικά του προσώπου, η Λάουρα έγινε Τζένη, που εξακολουθούσε όμως να έχει τα στήθη της Λάουρα, και πρόλαβε να διακρίνει μια έκφραση λύπης, ή μάλλον πικρίας, στο πρόσωπο που απέστρεψε. Και ξαφνικά όλα του φάνταζαν ψεύτικα και νοθευμένα, οι εικόνες ήταν παμπάλαιες, φθαρμένες από τις χιλιάδες επαναλήψεις, αυτό που έβλεπε ήταν ένα ριμέικ της μεγαλύτερης γιορτής του αιώνα, του πανηγυριού της Πτώσης, που το είχε χάσει. Κάποιος δόλιος σκηνοθέτης το είχε ξαναστήσει για λογαριασμό του. Εδώέρα, τίποτα δεν ήταν όπως φαινόταν. Παλιές μορφές και κατηγορίες δεκαετιών μεταμφιέζονταν σε επευφημίες, σχέδια εξολόθρευσης κρύβονταν πίσω από ευχές και καλωσορίσματα, πόθος για εκδίκηση, ανυπομονησία να δείξουν επιτέλους όλοι το αληθινό τους πρόσωπο, σερβίζονταν σαν προσφορές σωτηρίας. Όχι, δεν μπορείτε να με ξεγελάσετε, δεν έχω καμιά πρόθεση να πηδήξω – αντέχουν τα τζαμιλίκια; Στην πραγματικότητα ενδιαφέρεστε μόνο για την πτώση μου, κανένας δεν θα με πιάσει. Θέλετε να με δείτε να πέφτω, να τσακίζομαι στο έδαφος, να συντρίβομαι! Και να σκύψετε μετά από πάνω μου, μόνο για να δείτε πόσο επίπεδος μπορεί να γίνει ένας άνθρωπος που διαλέγει τον πιο σύντομο δρόμο για να κατέβει από τον έκτο όροφο.

Ήδη πριν από το πρωινό κατάλαβε ότι έπρεπε να αποφεύγει τις αυθόρμητες απαντήσεις. Ένιωσε το εσωτερικό πάγωμα της υπεύθυνης, της φράου Σμιτμπάουερ, όταν στην ευθεία ερώτησή της για την πρώτη του νύχτα στην εστία απάντησε ευγενικά αλλά ειλικρινά.

«Ελπίζω αύριο να ξυπνήσετε με πιο φιλικές σκέψεις», του εί-

πε, λες και η παρατήρησή του για την εγκοπή του πτυσσόμενου καναπέ οφειλόταν σε μια καθαρά υποκειμενική αίσθηση. Και πρόσθεσε ότι οι μέχρι τότε φιλοξενούμενοι της εστίας, ανάμεσά τους εξητάχρονοι και εβδομητάχρονοι καθηγητές (με ποιος ξέρει πόσους τιμητικούς τίτλους και διεθνή βραβεία) είχαν όλοι τους κοιμηθεί εξαιρετικά στο ίδιο αυτό έπιπλο. Ήταν αδύνατο να μη μαντέψει την επόμενη πρόταση, που δεν ξεστόμισε η φράου Σμιτμπάουερ. Να ένας κακομαθημένος –μέχρι χθες άνεργος– καθηγητής από τη Δύση, που προφανώς πέταξε από τη θέση του κάποιον τουλάχιστον εξίσου ικανό ντόπιο συνάδελφό του και δεν έχει να προσφέρει τίποτε άλλο από απαιτήσεις. Με τα παράπονά του εμφανιζόταν ως εκπρόσωπος του γερμανικού είδους εκείνου που μπέρδευε τη γεωγραφική του καλοτυχία, μετά τον πόλεμο, με το ταλέντο.

Ο Έντουαρντ είχε την αίσθηση ότι οι υποδείξεις του, έστω και αν δεν συνεπάγονταν κάποια δαπάνη, δεν εξετάζονταν σοβαρά, αλλά έμπαιναν στο αρχείο με την ένδειξη «αυθάδεις». Η παράκλησή του να αλλάξουν τη βαλβίδα στο καζανάκι της τουαλέτας, που έτρεχε ασταμάτητα, προκάλεσε μόνο την απάντησή ότι η βαλβίδα ήταν καινούργια. Όταν προσφέρθηκε να κόψει μόνος του τη μοκέτα που περίσσευε, τον πληροφόρησαν ότι το χαλί ήταν ιδιοκτησία του Ινστιτούτου και ότι δεν επιτρέπεται να το πειράξει. Η ατμόσφαιρα αυτής της άλλης γερμανικής χώρας, όπου θα εργαζόταν στο εξής, προφανώς περιείχε κάποιο σπάνιο και πολύ ειρηνικτικό αέριο. Ο νεοφερμένος δεν αντιλαμβάνόταν ότι και μόνο εκφράζοντας τις φυσιολογικές του αντιδράσεις στα πράγματα σιόρπιζε επικίνδυνες σπιθές.

Ο Έντουαρντ είχε εγκαταλείψει το δυτικό τμήμα της πόλης πριν από οκτώ χρόνια, σχεδόν σε ρήξη μαζί του. Η αναπάντεχη προσφορά από το Μπουχ, μια από τις συνοικίες του πρώην

Ανατολικού Βερολίνου, από μόνη της δεν ήταν αριετή για να τον κινητοποιήσει να κάνει το μακρύ ταξίδι της επιστροφής. Για έναν επιστήμονα που στο μεταξύ είχε δημιουργήσει κάποιον όνομα ως επίκουρος καθηγητής στο Στάνφορντ και είχε δημοσιεύσει μερικές από τις εργασίες του στα περιοδικά *Science* και *PNAS* υπήρχαν πιο δελεαστικές προκλήσεις από το να αναλάβει μια δουλειά στην γριζία πρωτεύουσα ενός καταργημένου γριζίου κράτους.

Η εικόνα που είχαν οι άνθρωποι στα πάντα πράσινα γρασίδια της Καλιφόρνιας για την πόλη της καταγωγής του χαρκτηριζόταν από ψυχρή περιέργεια. «An amazing city», ή ακόμα «really interesting» ήταν τα πιο συχνά σχόλια που άκουγε κανείς. Στην αμερικάνικη γλώσσα των συναναστροφών, που απαγορεύει κάθε προσβλητικό σχόλιο, τέτοιες φράσεις ηχούν μάλλον ως φιλική προειδοποίηση. Εξάλλου η Γερμανία είχε πάψει να συγκαταλέγεται στις χώρες που ασκούν ακατανίκητη έλξη στον φιλόδοξο επιστήμονα. Στη Γερμανία κάθε νέα ιδέα γεννά εκατό κανονισμούς, προειδοποιούσαν οι συνάδελφοί του. Πρέπει να συμπληρώσεις αιτήσεις, έλεγαν, και να περιμένεις να εγκριθούν, έστω κι αν χρειάζεσαι μόνο ένα κουτί δοκιμαστικούς σωλήνες. Αποφάσεις για ερευνητικά προγράμματα, που στις Ηνωμένες Πολιτείες λαμβάνονται σε ένα απόγευμα, σε ένα γερμανικό ινστιτούτο χρειάζονται πάνω από έξι μήνες. Και όταν τελικά η αίτηση εγκριθεί, συμπλήρωναν, τότε έβρισκες μπροστά σου τους οικολόγους και τους ζωόφιλους.

Ένα μοναδικό γεγονός είχε αλλάξει, απ' ό,τι φαινόταν, για πάντα την πόλη. Αργά το απόγευμα της 10ης Νοεμβρίου του 1989, στους διαδρόμους του Medical Center του Στάνφορντ όλοι χαιρετούσαν τον Έντουαρντ με ανασηκωμένο αντίχειρα και τη λέξη «Congratulations!». Γνωστοί και άγνωστοι τον χτυπούσαν με θαυμασμό στην πλάτη, σαν να είχε ο ίδιος προσωπικά

δώσει την εντολή για την πτώση του Τείχους. Τον θεωρούσαν αυτονόητα ειδικό για το κοσμοϊστορικό γεγονός και τον ζάλιζαν στις ερωτήσεις. Ο *chairman*, με μια σπίθα του πνεύματος των κατακτητών της Δύσης να φωτίζει τα γέριμα μάτια του, τον ρώτησε αν τον έθελγε το Βερολίνο, αν τον δελέαζε η ιδέα να συμβάλει στην πρόοδο των Ανατολικογερμανών συναδέλφων, που μέχρι τότε εμφανίζονταν στη διεθνή σκηνή κυρίως με τα αναβολικά που πότιζαν τους Ανατολικογερμανούς αθλητές. Ο εκκεντρικός γέροντας ερχόταν τις περισσότερες φορές με καουμπόικες μπότες και μπλουτζίν στο Κέντρο, που καυχιόταν για το ποσοστό του σε νομπελίστες ανά τετραγωνικό μέτρο. Καθώς καθόταν εκεί και κάρφωνε τον Έντουαρντ γεμάτος προσμονή, φαινόταν σαν να ήθελε να του πει, πως ο ίδιος στη θέση του θα ήταν κιόλας καθ' οδόν για το Βερολίνο. «Υπάρχουν χιλιάδες βιβλία», είπε, «για το πώς να μετατρέψει κανείς μια καπιταλιστική κοινωνία σε σοσιαλιστική, αλλά ούτε ένα για το πώς γίνεται το αντίθετο».

Όταν η γραμματέας έδωσε στον Έντουαρντ εξ ονόματος του τμήματος μια ανθοδέσμη και ένα μπουκάλι σαμπάνια —«we are so happy for you!»— στην αρχή δεν μπορούσε να μιλήσει από τη συγκίνηση. Νιώθοντας τα μάτια όλων στη βιβλιοθήκη στραμμένα πάνω του, αυτοσχεδίασε ένα μικρό λογύδριο για την «ευτυχή ημέρα». Κατάπληκτος συνειδητοποίησε ότι η μικρή γιορτή ξύπνησε ή γέννησε μέσα του συναίσθημα, από τα οποία πίστευε ότι είχε απελευθερωθεί. Στο τέλος του ειρωνικά πατριωτικού λόγου του, είχε προς μεγάλη του έκπληξη δάκρυα χαράς στα μάτια. Για αρκετές μέρες είχε προσπαθήσει να βρει μια θέση σε κάποια πτήση για το Βερολίνο, καθώς όμως οι οικονομικές θέσεις ήταν όλες κλεισμένες, δεν ασχολήθηκε άλλο. Έτσι κι αλλιώς η ιδέα να γυρίσει σαν τουρίστας στην ίδια του την πόλη, για να δει το θαύμα της πτώσης του Τείχους, του προκαλούσε δυσφορία.